

Ponavljajući prošlosti

U bilješkama što slijede uopće ne pokušavam dometnuti nešto novoga odgovorima na pitanje što se događa u Bosni i oko nje. Sada je prijeko potrebno sačuvati ono što je nedvojbeno, a što se sustavno zatrpava sveudilj novim nanosima jezika ideologije, djelatnošću diplomacija, uplivima vojno-stručnih i vojno-amaterskih prosudaba, preplitanjem interesa zemalja šireg i užeg okružja Bosne i Hercegovine. To što nekako svi znamo posve je jednostavno i nedvojbeno pa se ljudi i ne trse oko njegova isticanja i dokazivanja, računajući s potpunom njegovom razumljivošću. Zbilja, treba li čitatelja podsjetiti: u Bosni i Hercegovini i oko nje na djelu su opreke i preobrazbe - nazovimo ih tako - "VUK I JANJE METODE" i "JANJE I VUK METODE".

U Bosni i Hercegovini (još) su tri naroda. U tijeku provedbe spomenutih metoda nastaju sraz i preplet njihovih međusobno različitih povijesnih i duhovnih obzora. Ovdje nastojim ocrtati SAMO OSEBUJNOST OBZORA SRPSKE UPORABE "vuk i janje metode". Drugom ću prigodom naznačiti odnose Hrvata i Muslimana spram tim metodama.

1.

Evo nekoliko općenitih značajki dviju metoda:

a/ Silnik samovoljno mijenja ustaljenu jezičnu praksu. Vuk obznanjuje da mu janje muti vodu unatoč tomu što se nizvodno napaja.

b/ Silnik unosi neosnovanosti u shvaćanje temeljnih dimenzija vremena: vuk zapravo tvrdi: ovo, ovogodišnje janje i lani mi je vodu mutilo.

c/ Žrtva misli kako će se izvući iz neprilika svojom "janje i vuk metodom". Ona uvjerava silnika/vuka u postojanje, reklo bi se neporecivih, očevidnosti. Ta očevidno je kojim smjerom ovaj potok teče...

d/ Ali silnik to otrpije zna. On je već izabrao žrtvu i vidi je samo u svjetlu svoje želje, svoje proždrljivosti. Njoj je sve podređeno. Točno je pak da u basni "Vuk i janje" silnik isprva nastoji priskrbiti opravdanje svojoj nakani gradeći predodžbu o grješnu janjetu. Ali snaga želje brzo u stranu odbacuju svaki obzir. Pripravan za smrtonosan skok, silnik/vuk uopće ne skriva svoju namjeru. On se pokazuje cinikom. Pravo je njegove smrtonosne želje iznad svake istine (Istinu govoriš, ali ću te svejedno pojest!).

2.

"Vuk i janje metodu" je uzorito rabio Vuk Stefanović Karadžić: "Dubrovčani, a možda i druge gdje koje primorske srpske općine što su se same upravljale, još od starine BOJALE SU SE srpskih kraljeva iz Hercegovine da ih ne bi POKORILI I SLOBODU IM ODUZELI... a još kad se uzme da su SVOJU

JACU I SILNIJU BRAČU PREKO BRDA MRZILI... može se reći jedva (su) dočekali "priliku da se od svoje silnije i jače braće "odvoje i tako da bi što je više moguće učinili" protiv te svoje braće, oni "prime latinska slova i samo narodno ime ostave njima." (Kovčević... Beč, 1849, napisano još 1836. godine). Dakle, Vuk/vuk ovdje veli: Dubrovčani su (poput onoga janjeta) krivi zato što bježe od zatornika njihove slobode; mržnja iliti omraza nije na strani silnijih i moćnijih, nego je obratno: to čuvstvovanje prožimlje njihovu žrtvu!; napokon slijedi da se primorske općine (one su V.S.K.-u nedvoumno srpske) nisu odvojile radi sebe, radi svoje slobode i svoga identiteta, nego zato da bi "braći" naudile.

Sve u svemu, na stranicama Kovčevića potok teče uzvodno!

No tekstove "vuk i janje metode" čitali smo i netom pred rat. Ideolozi "protubirokratske revolucije" su - kao po napatku vuka iz basne ili Vuka S. Karadžića - OPTUŽILI poglavito Hrvate za SRBOFOBiju, za strah od Srba i Srbije. Nitko nema razloga strahovati od srpskoga naroda i od Srbije, tvrdili su iz deset-erca ponikli "sofisti" navlastito od 1987. do 1990. Zato je, govorili su oni, bojazan Hrvata zapravo BOJAZAN PROTIV SRBA I SRBIJE! A najnoviji je primjer "vuk i janje metode": Obustavit ćemo bojna djelovanja kad Izetbegović povuče izjavu Predsjedništva po kojoj Srbija i Crna Gora RATUJU protiv Bosne i Hercegovine, u protivnom ćemo ga na to prisiliti još žešćim RATOM.

3.

Srbi se nikad nisu odrekli svojih višekratno JAVNO OBZANJENIH NAKANA čija je vodeća postavka: nikako se i nipošto ne smije dozvoliti uspostava suverenosti okolnim južnoslavenskim narodima među kojima žive i Srbi. Tvorcima i promicateljima te postavke na visokoj su cijeni u srpskome narodu. Najistaknutiji među njima već su u srpskom Svetištu ili se tiskaju na njegovu ulazu: Vuk Stefanović Karadžić - kojim ni da u Hrvatskoj ne žive Hrvati nego tek Hrvaci; I. Garašanin - čije je Načertanie naglašeno okrenuto "srpskoj Bosni i Hercegovini";

Srbi se nikad nisu odrekli svojih višekratno javno obznanjenih nakana čija je vodeća postavka: nikako i nipošto se ne smije dopustiti uspostava suverenosti okolnim južnoslavenskim narodima među kojima žive Srbi.

VUK I METODA I OKO NJ

Napisao: dr. Ivo PAIĆ

desetak crkvenih i laičkih pera okomljenih na mladoga Antu Starčevića, koji sredinom prošloga stoljeća (podnoseći i revnonsne prijekore Gajeve) nije mogao otprijeti Karadžićevo velikosrpsko gelso: "Srbi svi i svuda"; Nikola Pašić-Baja, kamen mudrosti velikosrpske državne politike; Aleksandar Karadorđević - svojedobno je htio radikalno odsjeći pretežit dio hrvatskoga tla; povjesničar, iz Hrvatske ponikli, Viktor Novak - posvećen razdvoju hrvatskoga naroda i Katoličke crkve; Ivo Andrić i V. Čubrilović - predlagatelji etničkog čišćenja Kosova, od Albanaca dakako; Moljević i Draža Mihailović - koji zapovijeda etničko čišćenje od Drine do Siska; značajni ideolozi fašizacije duha srednje klase u Srbiji s kraja dvadesetih i početkom tridesetih godina: M. Crnjanski je samo jedan od središnjih likova toga kretanja - kako ga je uvjerljivo opisao M. Ristić u knjizi *Hacer tiempo*; prema srpskome Olimpi zaputili su se živi "besmrtnici" D. Čosić, Mihailo Marković i još nekoliko teoretika jedinstvene Srbije i NJEZINE Jugoslavije; već je tamo i Desanka Maksimović - ona ostarjela lirska pjesnikinja što je s K. Mihajlovićem potpisala ulagivački predgovor Miloševićevoj knjizi *Godine raspleta*, pa je za života dobila spomenik.

U tih i drugih korifeja srpstva najmanje je riječ o Bosni i Hercegovini. Ona se smatra NEDVOJBENO SRPSKOM ZEMLJOM. Zato se i ne traže novi posebni dokazi, kao što ih nije tražila ni Srpska samostalna stranka u Hrvatskoj (14.8.1881) misleći kako bi pripojenje Bosne i Hercegovine Srbiji bilo suglasno načelu "samoopredjeljenja naroda".

Za spomenute negdašnje i većinu današnjih srpskih političara, akademika i za pučku svijest pretežita dijela srpskoga naroda, u BiH su Srbi, zatim Srbi koji sebe nazivaju Muslimanima (V.S.K. bi rekao Srbi zakona istočnoga) i hrvatska manjinska skupina. To je pravo lice srpske "vuk i janje metode". A njezina se vučja narav i

JANJE U BOSNI E

Za većinu današnjih srpskih političara, akademika i za pučku savijest pretežita dijela srpskog naroda, u BiH su Srbi, zatim Srbi koji sebe nazivaju Muslimanima, i hrvatska manjina. To je pravo lice srpske "vuk i janje metode". A njezina se vučja narav prikriva pričom o tri konstitutivna naroda.

prikriva pričom o tri konstitutivna naroda. Uostalom, od Ustava iz 1974. do pred rat, u srpskoj je, socijalistički legitimiranoj, politici ime "Musliman" bilo prikazano i tabuirano: političari su domislili mnoge načine zatajivanja mrska imena u svim prilikama. Danas se među Srbima kaže "Musliman", a to u izričitu ili prešutnu komunikacijskom kodu znači: Turčin, poturica, balija i sl.

4.

U obzoru namjera konačne provedbe srpske verzije "vuk i janje metode" zapravo i NEMA MUSLIMANA. U prilog tomu evo i nekoliko podataka. Pred rat je u BiH bilo 4,354.911 stanovnika što na postojećem državnom teritoriju daje u prosjeku oko 85 stanovnika po km. čv. Muslimana je bilo 43,7% Kad bi svi tada još živi Muslimani živjeli u jednom kantonu, on bi imao oko 22.500 km čv. i približno 80 stanovnika po km. čv. Ako lakovjerno povjerujemo srpskim vodama u BiH da su uglavnom postigli svoje vojne ciljeve, onda se njihove ambicije - s obećanom "popustljivošću" voda - svode na cca 65% BiH teritorija. Hrvati drže 20-tak postotaka svoga borbom očuvana tla. Prema tome, Muslimanima bi ostalo 15%. Uspijemo li maštovito zamisliti sačuvan cjelokupan muslimanski narod, onda bi u tome kantonu živjelo preko 250 stanovnika na km.čv. bez naravnih i gospodarskih uvjeta za održanje života. (Samo razvijena Belgija, Nizozemska i neke europske države-gradovi mogu opstati na većoj gustoći naseljenosti). Ako bi

na tom prostoru ostala gustoća stanovništva kakva je u BiH bila pred rat, onda u kantonu ima prostora za približno 650.000 Muslimana. Takvu su, agresijom izbornu stanju, primiče usud bosanskohercegovačkih Muslimana. Oko 100.000 pobijenih, jednako toliko nestalih i više od 600.000 izgnanih i pred ratnim užasom pobjeglih Muslimana, daju tužnu sliku stanja. U Bosni i Hercegovini je ostalo 1,000000 ili cca 50% Muslimana. "Vuk i janje metoda" za sada daje rezultate, a neki su njezini učinci ireverzibilni (pobjeno stanovništvo).

Prošlostoljetni Karadžić (Vuk Stefanović), kakvog li slučaja, ima u ovostoljetnom prezimenjaku svoga nastavljača: Vuk je namjera; Karadžić je čin; Vuk je ispisao vodeće geslo "Srbi svi i svuda", a sljedbenik na prostorima Bosne i Hercegovine genocidom ozbiljuje tu lozinku velikosrpstva. Onaj je na crti mitske priče ispričao velikosrpski san, a ovaj ga, gvoždem i olovom, nastoji pretvoriti u javu. On je u skupštini Bosne i Hercegovine obećao uništenje Muslimana. On ih uništava. Štoviše, taj Crnogorac na Palama i onaj Crnogorac-vožd u Beogradu svjesno njeguju cinizam ubojice: "janje" možda i govori istinu, u vučjem vremenu nitko mu neće i ne može pomoći!

5.

Ima nešto osebjuno u srpskoj provedbi "vuk i janje metode." Žderanje razvija proždrljivost u zavojnici koja se penje do točke unutrašnjega zadovoljenja ili vanjskog osujećenja. U najstrožu odredbu silnika-diktatora i njegove diktature spada i nesposobnost samoobuzdavanja. I doista su posve slabe unutarnje prepreke poludjeljoj volji za moći i rušenju svega što se u njezinu okružju pojavi kao drugo i drukčije. Vanjska osujećenja ovisi i o tome kako se izvana shvaća bit diktatorske/silničke volje za moći.

Glede ciljeva Srba u BiH, čini se postoji nekoliko obzora očekivanja: a/ Rat je pred svršetkom - jer Srbi nadziru 70% teritorija. b/ Rat je pri koncu jer su Srbi etnički posve očistili svoj prostor. c/ Rat se može okončati ako Srbi pobijede Muslimane (do njihove predaje) - pa će Zapad, nad humkama nevinih, pripomoći stvaranju pravednih političkih nagodbi. d/ Rat će se u BiH, prije ili kasnije, sam ugasiti - poslijetkom zabrane uvoza oružja i strateški značajnih sirovina agresoru i štoviše - a tako i jest u zbilji - svim stranama u ratu, požar će se ratni sam ugasiti. Na čijoj je strani Zapad? Na strani je janjeta/žrtve. Ali na neobičan način. Rekao bih nekrofiljski način. Pospješuje li Zapad provedbu srpske "vuk i janje metode" tako što unaprijed prežaljenima usrdno preporuča "janje i vuk metodu", pozorno motreći na janje/žrtvu da se kojim slučajem ne prometne u vuka, te da vuk ne zapadne u nepravilike janjeta.

Zašto?

Odgovorit će se, BiH je opasno sjecište oprečnih interesa, BiH je i poredbenica za sve opasnosti nestabilna poslijeblokovskoga svijeta. Odgovorit će se vjerojatno i ovako: od Finskoga zaljeva do Viljnusa, pa dalje na jug, jednim krakom prema Krimu i prema Kavkazu, a drugim do Boke kotorske - nastao je nekoliko tisuća kilometara dug rasjek u zahvatu kojega je više stotina milijuna stanovnika raznih naroda s nizom neriješenih međusobnih protuslovlja i s golemim oružjem koje se može otrgnuti nadzoru. To je vjerojatno stvara oprez i bojazan na Zapadu s poslijetkom na živote Muslimana i Hrvata u Bosni i Hercegovini; nadalje to dobiva značenje nekima uvjerljive ucjene u rukama palikuća: ako intervenirate u Bosni i Hercegovini i u tzv. Jugoslaviji pokrenut će se lavina sukoba širokih razmjera.

A izvan su svih nagadanja smrtonosne činjenice: u bitki za sarajevsko predgrađe Otes četnici su, prema nekim izvješćima, ispalili cca 4000 projektila, a branitelji su im mogli odgovoriti sa svega 300 projektila. Odnos je dakle 13,3:1 u korist četnika. Ako su točni podaci engleskoga tiska, četnici imaju oko 170.000 tona streljiva. A samo 1000 tona streljiva je približno 20.000 komada 50-ak

Prošlostoljetni Karadžić (Vuk Stefanović), kakvog li slučaja, ima u ovostoljetnom prezimenjaku svoga nastavljača: Vuk je nakana, Karadžić je čin; Vuk je ispisao vodeće geslo "Srbi svi i svuda", a sljedbenik mu na prostorima BiH genocidom ozbiljuje tu lozinku velikosrpstva.

kilograma teških projektila haubice 152 mm M-1937. Je li zbilja potrebno dalje raščlanjivati tu nadmoć. Nju zabrana uvoza oružja Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini povećava dok Dunavom i dalje nesmetano idu streljivom puna plovila prema Beogradu i dok načelnik glavnog stožera tzv. Jugoslavije (razoritelj Vukovara) obilazi stare i nove tvornice oružja u Srbiji. Pogled na te činjenice valjda mora voditi pitanju: koje svjetske okolnosti opravdavaju nikad javno izrečenu presudu jednom europskom narodu, već izrečenu svima znanom krvniku? Da, Muslimani jesu europski narod. Nastavi li se ovako, malobrojni će preživjeti zamrziti sve što je europsko. To bi mogao biti jedan od povoda naknadnoj samoopravdavajućoj

tvrdnji: bili smo u pravu što i nismo baš osobito pomogli tim mrziteljima svega europskoga. Bojim se tih naknadnih racionalizacija. Vuk unaprijed ocrtava sliku grešna janjeta, a tko hotimice ili na kakav drugi način potiče vukovu proždrljivost, mora kasnije predočiti izobličenu sliku žrtve radi umirivanja svoje loše savjesti.

Današnji korifeji srpstva smatraju Bosnu i Hercegovinu nedvojbeno srpskom zemljom. Za to se i ne traže novi posebni dokazi, kao što ih nije tražila ni Srpska samostalna stranka u Hrvatskoj 1881. misleći kako bi pripojenje BiH Srbiji bilo suglasno načelu "samoopredjeljenja naroda".

6.

A što zapravo hoće Srbi i kako sebe vide u svjetlu svojih želja? Nekoliko pabiraka sa stranica knjiga i dnevnoga tiska od 1989. do 1991. mogu naznačiti smjer što vodi prema odgovoru. Sjećamo se kako su od 1987. iz kosovskog epa na ulice provalili i oni junaci-vukodlaci što u ritmu deseterca dojke ženama režu i oči im vade kao sadašnji njihovi bradati nasljednici. A potomje opet i po "starosavnu" epskom uzoru junacima nazivaju. Kosovski mit je "uzor povijesnoga mišljenja i povijesnoga ponašanja ostavljen u nasljeđe budućim pokoljenjima" (D. Bandić, Carstvo zemaljsko i carstvo nebesko, 1990. str. 42). Da li se održao taj mit? Itekako! "Dva milijuna Srba su (na Gazimestanu) proslavili najveći poraz u svojoj povijesti kao da je riječ o najvećoj pobjedi" (str. 42). Tome se mora dometnuti: proslavili su boj na Kosovu i svojoj su "braći" Slovencima i Hrvatima navijestili rat; navijestili su ga i Muslimanima koje momentom tromosti svoje mitske svijesti i po uzorima u Gorskom vijencu opjevana genocida nad njima i dalje poturicama nazivaju; priprijetili su Albancima s mjesta na kojem znatno prije Srba žive. A 1991., dok se puške još nisu oglasile, tiskan je u Beogradu Garašaninov spis *Načertanije*. U njemu je najkraći odgovor na pitanje kako Srbi vide svoje želje. Tamo se veli: "Jer ćemo onda mi Srbi pred svijet izići kao nasljednici velikih naših otaca, koji

NIŠTA NOVO NE ČINE nego svoju djedovinu" - a to je bila i ostala MITSKA PRERADBA PREDODŽBE Dušanova carstva-PONAVLJAJU." PONOVI TI onaj početak i u sustavu mitskih slika povijesti učvršćen uzor ("srpsko carstvo") - eto najširega obzora i idealnoga dosega velikorspkih želja. Može li se ponoviti to "carstvo"? U predgovoru Garašaninovu djelu neki Dušan T. Bataković uopće ne sumnja: "I nakon stopedeset godina ono se (Garašaninovo Načertanie) razmatra KAO SUVREMEN, REALAN PLAN KOJI JE PRED NEPOSREDNIM OSTVARENJEM" (str. 90). Zastupnici "janje i vuk metode" (među Hrvatima, a osobito u Muslimanima) nisu znali, ili su se gradili kako ne znaju, da je taj PLAN ZNATNU DJELU SRPSKOGA NARODA 1991. GODINE BIO JASAN I PRIHVATLJIV, o 600-toj je obljetnici poraza na Kosovu, akademik Dejan Medaković objavio svoje, uzorito kosovskim mitom nošene, stihove: "I svi mi već / Ko drevni proroci / Unapred znamo / Gde ćemo se sresti / I sustići / DA PROŠLOST NAŠU / PONOVI MO O PET" ("Politika", 1989). No povijest srpskoga naroda, svijest o njegovoj prošlosti, stvaraju se, i upravo se očituju, po uzoru o kakvome dvadesetih godina ovoga stoljeća piše E. Cassirer: ne određuje povijest jednoga naroda njegovu mitologiju, nego njegova mitologija određuje što mu je povijest. Da ta mitologija stubokom prožimlje ljude razvidno je na primjeru pisma jednoga čitatelja "Politici" 7.7.1989. godine u kojoj već sazrijeva srpska ratna odluka. Mnogima se tada ukazala jedinstvena pobjedonosna prilika koju se ne smije propustiti. A rečeni čitatelj piše da je pravnik po struci, a povijest mu je hobby, te priopćuje uredništvu lista: "S nestrpljenjem sam očekivao vidjeti film Kosovski boj... smatram, u filmu je trebalo bolje prikazati kneževu večeru i kneževu zdravicu na večeri. U filmu je zaboravljen jedan od glavnih junaka bitke Jug-Bogdan sa svojih devet Jugovića KOJI SU SVI IZGINULI NA KOSOVU." Nema te znanosti koja će raščarati mitski svijet onoga akademika i ovoga pravnika kojemu je povijest hobby! On i može znati kako je tu riječ o mitskim junacima, ali ga nitko NEĆE UVJERITI da oni nisu, na neki način, ipak živjeli i sudjelovali u kosovskom boju.

7.

Od Kosova polja, preko Nikšića, pa prema Trebinju, Bileći, Gackom i Nevesinju, te u dva kraka - jedan prema Kninu do iznad Zadra, a drugi do Banje Luke i Banije; pa odatle kroz dijelove Korduna na jug, a istočno: do tzv. zapadne Slavonije i tzv. istočne Slavonije, preko Dunava, na Bačku Palanku

i dalje recimo pod Telečkom kosom, sve do granice Srbije i Rumunjske - opisan je veliki luk, zatvoren je čelični kolut oko ideje i zbilje narodnoga identiteta i suverenosti Muslimana, dijela Hrvata, vojvodanskih Srba koji su iskusili i ponešto od srednjoeuropskog društvenog ustroja, pa Mađara i Hrvata u Vojvodini i do onoga dijela srpskoga naroda što je dotaknut europskim duhom, te tanka njegova demokratski nastrojena sloja. Pučanstvo što čini opisani luk najveća je brana prodoru modernosti i uspostave pretpostavki komunikacijske zajednice; u njemu nije na cijeni rad koliko rat, vojna mu je organizacija društva (zapravo, po Weberu ,zajednice) prihvatljiviji prostor očitovanja stečenih značajki i zadovoljavanja potreba. Svemu se još mora dodati: iz temelja je promijenjen smjer kretanja kulture u Srba. Ne više od Beča i Pešte prema Novom Sadu, Srijemskim Karlovcima pa najdalje do Niša. Obratno je sada. To što se još nazivlje kulturom ide od sirova i prosvjetiteljstvom nedimuta mita kosovskih Srba do Novog Sada i Subotice - vojvodanskih gradova u rečenu obruču vojnog dijela srpskoga naroda. "Kulturni" i politički uplivi na urbanizirani dio Srbije

Na čijoj je strani Zapad? Na strani janjeta/žrtve. Ali na neobičan način: pozorno motreći na janje/žrtvu, da se kojim slučajem ne prometne u vuka, te da vuk ne zapadne u nepravilike

sada dolaze i s prostora krajina: Knin i Banja Luka - a ne mitskim i vojno-seljačkim morem uobručena zbiljska kulturna srpska jezgra - postaju mjerodavnom razinom pravoga srpstva.

8.

U članku što sam ga objavio u br. 4 Nove Matice, a u povodu odluke o embargu protiv tzv. Jugoslavije, kratko sam upozori: Ako se agresor u Bosni i Hercegovini izvuče iz nepravilike, to neće biti njegovom zaslugom; također sam napisao: na kušnji je i dostojanstvo Zapada. Sada mogu reći: uspjesi srpske "vuk i janje metode", od Bosanskoga Broda, preko Jajca do Sarajeva, zorno pokazuju da Zapad nije bio na razini vlastita dostojanstva. Kako su se u tome držali pojedini branitelji - odgovorit se može tek potankim raščlanjivanjem zgusnutih zbivanja protekla tri-četiri mjeseca. To i nije zadaća ovih bilježaka. One su samo htjele još jednom osvijestiti ponešto od već znanoga i značajnoga za razumijevanje "vuk i janje metode" u Bosni i Hercegovini i oko nje. □

Prosinca, 1992. godine